

50 jaar:
PCM

Jouw milieu,
onze passie

50 jaar

beleidsondersteunend
milieuonderzoek door het
Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek

Colofon

Uitgegeven door de deputatie van de Provincie Oost-Vlaanderen.
Beleidsverantwoordelijke: gedeputeerde Riet Gillis

Redactie: Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek

Eindredactie: Mark Van Bogaert

Vormgeving: dienst Marketing & Communicatie

Druk: gedrukt op gerecycleerd papier

Oplage: 450 exemplaren

Publicatie: maart 2024

Depotnummer: D/2024/5139/3

Inhoud

Inleiding.....	3
----------------	---

Het verhaal van het PCM: Opstart en uitbouw

- Rol in het provinciaal milieubeleid van 1973 tot nu..... 4
- Opstart, uitbouw en werking van 1973 tot 2011.....5 - 11
- Labowerk van de jaren 80 tot nu: twee loopbanen onder de microscoop 12 - 15

Samen sterk: Samenwerking met andere diensten van de provincie en andere provincies

- Dienst Omgevingsvergunningen en dienst Integraal Waterbeleid16
- Interne dienst Welzijn, Milieu en Duurzaamheid 16 - 17
- Provinciaal Instituut voor Hygiëne Antwerpen 18 - 19

Milieuondersteuning op maat: Samenwerking met en dienstverlening aan andere openbare besturen

- Vlaamse Milieumaatschappij.....21
- Agentschap Natuur en Bos23 - 25
- Gemeente Zulte26
- Gemeente Gavere28 - 29
- Gemeente Maarkedal.....30 - 32
- Oostkustpolder 35
- Gemeente Assenede 36
- Stillegebied Dender-Mark..... 37

Verleden heb je, toekomst moet je maken.....	39
--	----

Open Bedrijvendag bij het PCM op 1 oktober 2023	40 -41
---	--------

Inleiding

Beste lezer,

Begin jaren zeventig, dat was de tijd van het rapport Grenzen aan de Groei, van protest tegen de aanleg van wegen en van zorgen om luchtverontreiniging, om dode rivieren en vervuilende zware industrie.

Het besef groeide dat de menselijke impact op de planeet steeds groter werd, alleen was er nog veel minder kennis over hoe fundamenteel de problemen echt waren. De overtuiging groeide dat er snel veel meer wetenschappelijk onderzoek nodig was. Enkel zo konden de problemen beter in kaart gebracht worden en konden tegenmaatregelen genomen worden.

Het is tegen die achtergrond dat het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) op initiatief van de toenmalige deputatie in 1973 van start ging.

Vijftig jaar later is de basisdoelstelling van het PCM zo goed als ongewijzigd gebleven, namelijk beleidsondersteunend milieuonderzoek voeren om zo een essentiële bijdrage te bieden voor een gezonde en kwalitatieve leefomgeving. Maar verder is zo goed als alles veranderd. Deze brochure beschrijft in een notendop de evolutie die het PCM doormaakte van in de prille begindagen tot de dag van vandaag.

De persoonlijke inbreng van enkele getuigen die als labomedewerker minstens een deel van die evolutie van op de eerste rij meemaakten mocht natuurlijk niet ontbreken. Ook de andere provinciale diensten en de openbare besturen die vaak al jarenlang beroep doen op de diensten van het PCM komen aan het woord.

We kunnen als provincie Oost-Vlaanderen enkel fier zijn op de weg die we de afgelopen vijftig jaar met het PCM hebben afgelegd. Als betrouwbare en gewaardeerde partner leveren we dienstverlening op maat rond een waaier aan milieudisciplines, en dat niet alleen binnen de provincie Oost-Vlaanderen. Samen met de collega's van het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) van de provincie Antwerpen vormen we een unieke tandem, waarop elk provinciaal of lokaal bestuur in Vlaanderen beroep kan doen.

Vijftig jaar: een mooi moment om even terug te kijken. Maar we sluiten deze brochure uiteraard af met een korte blik op de toekomst. Het worden nog uitdagende tijden, maar het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek is er klaar voor en blijft tot uw dienst!

Een woord van dank gaat uit naar alle voormalige en huidige medewerkers van het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek. Het is enkel door hun inzet en expertise dat het PCM geworden is wat het vandaag is en verder zal worden!

Het verhaal van het PCM: opstart en uitbouw

Rol van het PCM in het provinciaal milieubeleid van 1973 tot nu

Frank De Mulder startte als opsteller bij de provincie in 1973. Hij werkte bij de directie Ruimtelijke Ordening en Milieuproblematiek (8e directie) toen in oktober 1973 de Provinciale Dienst voor de Bescherming van het Leefmilieu opgericht werd. Hij volgde later een opleiding aan de Universiteit Antwerpen, deed mee aan bevorderingsexamens en werd eerst diensthoofd en daarna directeur leefmilieu. Hij ging met pensioen in 2017, maar is nog altijd actief in de milieusector als consultant en als voorzitter van de Zonneberg cvba.

Jaren 70: beginnend milieubewustzijn, ook bij het provinciebestuur

In de jaren 70 groeit de aandacht voor milieu en milieubewustzijn. Na de heropbouw na de Tweede Wereldoorlog en de economische vooruitgang in de gouden jaren 60 worden mensen zich bewust van de keerzijde van die vooruitgang. Veel bedrijven zorgen voor milieuoverlast. Milieuproblemen krijgen meer aandacht in de samenleving en de milieubeweging ontstaat. Ook de politiek wordt zich bewust van het probleem. In 1974 is er voor het eerst een Belgisch staatssecretaris voor Leefmilieu.

Er komen lozingsnormen, wetten tegen geluidsoverlast en ter bescherming van de luchtkwaliteit.

In de provincie en zeker in de Gentse Kanaalzone waren ook toen al veel industriële bedrijven actief. Dat bracht milieuproblemen met zich mee zoals lozingen en geluidsoverlast. Het provinciebestuur moest de exploitatievergunningen van die bedrijven beoordelen. Om de aanvragen met kennis van zaken te beoordelen en de gepaste voorwaarden op te leggen, was er technische en wetenschappelijke ondersteuning nodig.

Daarom richtte het provinciebestuur in 1973 de Dienst voor de Bescherming van het Leefmilieu op. Die dienst maakte deel uit van de afdeling Milieubeheer (8^e afdeling).

De milieuwetgeving breidt uit in de jaren 80 en de dienst volgt

Bij de staatshervorming in 1980 gingen de bevoegdheden ruimtelijke ordening, leefmilieu, waterbeleid, afvalbeleid en natuurbehoud naar de gewesten. Vlaanderen bouwt van dan af zijn eigen milieubeleid uit.

Er kwam ook veel nieuwe wetgeving, VLAREM, het afvalstoffendecreet. Om dat allemaal te kunnen opvolgen, breidde de dienst verder uit.

Jaren 90: Dienst voor de Bescherming van het Leefmilieu wordt Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek

De dienst kreeg een nieuwe naam en een geactualiseerd takenpakket met drie grote opdrachten: wetenschappelijk en technisch onderzoek doen ter ondersteuning van het beleid van de provincie en van de Vlaamse Gemeenschap, de gemeentelijke milieudiensten ondersteunen en een milieulabo uitbaten.

In diezelfde periode worden de diensten van de directie Leefmilieu (8e directie) anders ingedeeld en verhuizen er medewerkers naar andere diensten.

Analyseresultaten en wetenschappelijk onderbouwd advies: de meerwaarde van het PCM

De dienst groeide uit tot een volwaardig milieulabo en een cel met wetenschappelijke medewerkers. De samenwerking van die twee afdelingen biedt een grote meerwaarde voor de provinciale diensten en

de externe klanten. Door de combinatie van het labo en de wetenschappelijke medewerkers kan de dienst ruimer werken en maatwerk leveren. De provincie, de gemeenten en andere externe klanten kunnen voor hun milieu- en klimaatbeleid steunen op de expertise en kennis van het PCM.

Het PCM is echt een sterkhouders voor het provinciaal en gemeentelijk milieubeleid.

Uitbouw van het PCM van 1973 tot 2011

Erik Bernaert, doctor in de scheikunde, werd in 1975 aangeworven om de Provinciale Dienst voor de Bescherming van het Leefmilieu te leiden. Hij bouwde de werking van de dienst uit tot zijn pensioen in 2011.

Start op een bescheiden locatie

In het najaar van 1973 werd op initiatief van de deputatie en met goedkeuring van de provincieraad de Provinciale Dienst voor de Bescherming van het Leefmilieu opgericht. De dienst kreeg de opdracht om technisch advies te geven aan de deputatie bij de beoordeling van exploitatievergunningen en milieudossiers en om de naleving te controleren van de provinciale beslissingen over leefmilieu.

Erik Bernaert ging in 1975 eerst op stage in het stadslabo van Antwerpen om te bekijken hoe ze daar de adviesverlening bij vergunningen aanpakten. De dienst startte effectief in maart 1976 met drie medewerkers: de verantwoordelijke ambtenaar,

een laborante en een administratieve kracht. De dienst werkte in twee oude herenhuizen aan de Godshuizenlaan in Gent.

In het najaar van 1976 werd de dienst erkend als geluidslaboratorium, was er een scheikundig laboratorium gestart om oppervlakte-, afval- en zwemwater te onderzoeken en kon er luchtverontreiniging door zwaveldioxide gemeten worden. De keuze om te starten met een geluidslabo en de analyse van water lag voor de hand omdat er veel klachten waren over geluidsoverlast van bedrijven en dancings, en over vervuilende lozingen.

Groei en verhuis naar gepastere huisvesting

De twee herenhuizen aan de Godshuizenlaan waren in slechte staat en dus niet echt geschikt voor een laboratorium. Ze werden ook snel te klein.

In 1989 verhuisde de dienst naar een geschiktere locatie op de campus Sterre van de Universiteit Gent. Op dat moment had de dienst al een dertigtal medewerkers.

Ook daar werd het te klein. Uiteindelijk ging de dienst terug naar de Godshuizenlaan, naar een nieuwbouw op de plek waar de twee oude herenhuizen van de beginjaren stonden. In 1998 besliste de deputatie om een ontwerper aan te stellen. In juli 2004 verhuisde de dienst naar het nieuwe gebouw. Het PCM had toen al zestig medewerkers.

Erik Bernaert

Politie der als gevaarlijk, ongezond en hinderlijk ingedeelde inrichtingen

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN,

Gelet op het besluit van de Regent dd. 11 februari 1946, houdende goedkeuring van de Titels I en II van het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming:

Brengt ter kennis van de belanghebbende, dat het in zijn zitting van - 5 APR. 1976 bij Besluit I. I. 76 N° 15

de toelating heeft gegeven aan het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, Gouvernmentsstraat 1, Gent

tot het oprichten van volgende inrichting gerangschikt onder de 2° Klas: laboratorium en chemische produkten in minimale hoeveelheid.

Dit bericht zal gedurende 10 dagen aangeplakt worden aan de voornaamste toegangsdeur van de inrichting, gelegen te Gent, Godshuizenlaan 95.

De tekst van het besluit berust ter inzage op de 5° Directie, Borluutstraat 24, (1° verdieping - deur 1).

Beroep tegen deze beslissing kan ingediend worden bij aangetekend schrijven gericht aan de Bestendige Deputatie van de Provincieraad, binnen de 10 dagen te rekenen van de dag der aanplakking overeenkomstig de bepalingen van art. 13 van genoemd Regentsbesluit.

Gent, - 8 APR. 1976

Zij aangeplakt krachtens de W. v. 12 april 1976

De Stadssecretaris, Adj.

De Politiecommissaris Adj.

Het College van Burgemeester en Schepenen,

Toelatingsbewijs uit 1976 voor het opstarten van het laboratorium

Oud gebouw PCM aan de Godshuizenlaan

Sfeerbeeld van het labo aan de Sterre

labo de Sterre

1ste steenlegging van het nieuwe PCM-gebouw door Herman Balthazar toenmalig gouverneur van Oost-Vlaanderen

Anorganisch labo, de Sterre

Uitgebreid takenpakket

In de beginjaren volgde de dienst ook arbeidsveiligheid en preventie op (toen nog 'veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen').

Naast een scheikundig labo voor wateranalyse, specialisten voor geluid en lucht, kwamen er na verloop van tijd ook deskundigen bodem, afval, ecologie en erosiebestrijding bij.

De combinatie van een milieulabo met een cel studie en onderzoek maakte het intussen mogelijk om meer te doen dan analyse- en meetresultaten afleveren. Het PCM ging ook wetenschappelijk onderbouwd advies geven en zocht mee naar oplossingen met de klanten.

Het PCM ondersteunde de eigen provinciale diensten zoals de dienst Integraal Waterbeleid, de interne dienst Welzijn, Milieu en Duurzaamheid (preventiedienst) en de dienst Omgevingsvergunningen. De aanvragen voor een omgevingsvergunning werden grondig onderzocht en onderbouwd met deskundige adviezen van het PCM.

Ook de gemeenten werden intensiever ondersteund. Dat gebeurde met het milieucontract, nu het omgevingscontract. Alle zestig gemeenten zijn daarbij aangesloten en nemen geregeld diensten af.

Accreditatie en waardering

Het PCM is één van de eerste laboratoria die werk maakten van een kwaliteitssysteem. In 1995 behaalde het PCM een officiële accreditatie.

In de verschillende legislaturen werkte de dienst goed samen met de bevoegde gedeputeerden. Ongeacht de politieke strekking waardeerden ze allemaal de technische ondersteuning van het PCM en de meerwaarde van het beleidsondersteunend milieuonderzoek.

Ook de gouverneurs deden een beroep op de expertise van het PCM in het kader van de provinciale rampenplanning en in crisissituaties. Bij verschillende incidenten kwam het PCM ter plaatse om de situatie mee in te schatten. Gouverneur Herman Balthazar noemde het PCM een *centre of excellence*.

Meer milieubewustzijn bij bedrijven

In de begindagen was het moeilijk om bij bedrijven informatie op te vragen. Op informatievragen, zelfs van de gouverneur, werd vaak niet gereageerd. Bedrijven waren erg gesloten.

Ook de bescherming van het leefmilieu was veel beperkter en absoluut geen prioriteit. Nu is er betere bescherming van het leefmilieu en strengere wetgeving die bedrijven veel meer verplichtingen oplegt. Bij de bedrijfswereld is er nu veel meer openheid en bereidheid om de milieureglementering te respecteren.

Onafhankelijk en kwaliteitsvol beleidsondersteunend milieuonderzoek blijft wel ontzettend belangrijk. De milieukwaliteitsnormen behalen voor lucht, water, bodem en geluid blijft nog altijd een grote uitdaging. Bovendien duiken er nieuwe uitdagingen op zoals PFAS en andere persistente stoffen met gezondheidseffecten.

Organisch labo, de Sterre

Huidig gebouw PCM, Godshuizenlaan in Gent

Labowerk van jaren 80 tot nu: twee loopbanen onder de microscoop

“Scope van het labo is fel veranderd”

‘De laatste veertig jaar is de kwaliteit van de oppervlaktewaters veel verbeterd. Er zijn minder lozingen. Zo dragen we bij aan een beter leefmilieu.’ Dat zeggen Claudine Van Gaver en Dennis Couvreur die opgeteld goed zijn voor meer dan 45 jaar labo-ervaring bij het PCM.

Claudine Van Gaver is één van de laboranten met de langste carrière bij het PCM. Claudine kwam in 1986 in dienst en heeft jarenlange ervaring met staalvoorbereiding, vooral voor metaanalyses. Dennis Couvreur kwam in 2013 in dienst en is collega van Claudine bij de staalvoorbereiding. Dennis doet daarnaast ook staalnames en assisteert bij visstandsonderzoek.

Hoe kwamen jullie terecht bij het PCM? Kende je het PCM al toen je op zoek was naar een job?

Dennis: Ik leerde het PCM kennen via een vriend, de zoon van een collega die ook in Jabbeke woont. Die zoon ken ik al van in de kleuterklas en zijn moeder werkt ondertussen meer dan dertig jaar als laborant bij het PCM. Als West-Vlaming kende ik het PCM eerlijkheidshalve niet, maar daar kwam snel verandering in toen ik me voorbereidde op de aanwervingsprocedure.

Claudine: Als schoolverlater hoorde ik in 1985 van de RVA dat er een aanwervingsexamen was bij het labo van de provincie. Het examen werd georganiseerd om een wervingsreserve aan te leggen voor het project van de toenmalige visserijcommissie. Sommige collega’s werden toen voor dat project aangeworven, maar ikzelf kwam iets later in dienst in een jongerenstage. Na een hele reeks tijdelijke contracten van drie maanden, zes maanden of één jaar kreeg ik in 1996 een contract van onbepaalde duur. Ook ik kende als jonkie het PCM nog niet, maar toen was er ook nog geen internet, laat staan sociale media om naambekendheid te hebben.

Hoe zag je de werking van het labo veranderen sinds je in dienst kwam?

Claudine: Ik herinner me nog heel goed mijn eerste werkdag toen ik aanbelde bij de dienst en terecht kwam in twee oude half vervallen herenhuizen die van buitenaf helemaal niet leken op een labo. De stalen werden gestockeerd in de garage. De omstandigheden toen waren verre van optimaal, maar sindsdien is er heel veel veranderd voor het welzijn van de laboranten. In het herenhuis aten we nog in de labo’s zelf, wat nu streng verboden is. Materiaal werd in de beginjaren met de hand gereinigd in grote kuipen met detergent terwijl dat nu gebeurt met een industriële afwasmachine. Verder werd ook alle glasmateriaal ‘gechroomzuurd’. Chroomzuur is een giftige, corrosieve stof die nu compleet verbannen is in het lab. Ook van afvalstromen selectief inzamelen en laten verwerken was in het begin helemaal geen sprake.

En technisch is er natuurlijk ook heel veel veranderd. In het begin voerden we vooral analyses uit van metalen, BZV (biologisch zuurstofverbruik), sulfaten en andere anorganische parameters op basis van eenvoudige, vooral manuele technieken zoals fotometrie en titraties. Fotometrie en titratie dienen om de concentratie van een stof in een oplossing te bepalen. We deden zelf al het onderhoud en waar mogelijk ook de herstellingen. Vandaag werken we vaak met hoogtechnologische apparatuur waarvan we een deel van het onderhoud en de herstellingen onmogelijk zelf kunnen doen. Tot slot is er ook heel veel veranderd sinds de introductie van een echt kwaliteitssysteem begin jaren 90 en ook digitaal werken is enorm geëvolueerd.

Dennis: Sinds mijn indiensttreding is de scope van het labo fel veranderd. Waar we in het begin vooral wateronderzoeken deden, doen we vandaag veel meer bodemonderzoeken met bijbehorende staalnames. Verder werden technieken veel minder milieubelastend en meer geautomatiseerd. De technologische evolutie is heel opvallend.

Iedere collega krijgt de juiste en zeker ook genoeg verantwoordelijkheden bij het PCM. Dat motiveert en verzekert een vlotte werking.

Dennis, vóór je startte bij het PCM, heb je gewerkt in een privélaboratorium. Zijn er grote verschillen in de manier van werken?

Dennis: Ik ervaar zelf geen grote verschillen in werkdruk. Het PCM neemt wel meer tijd om de mensen grondig op te leiden en er is niet de druk om winst te maken. Anderzijds is het aankoopbeleid bij het PCM erg omslachtig, maar door de wetgeving kan dat niet anders. Ervaring leert ook dat het goedkoopste product, bijvoorbeeld werkkleding, niet per se het beste is.

Wat heeft je trots gemaakt bij het PCM en waarom?

Dennis: Dat ik actief bijdraag aan een beter milieu door mee verschillende projecten uit te voeren waarvoor ik staalnames en analyses doe en ook meewerk aan visstandsonderzoek om vissoorten te typeren en te wegen.

Claudine: Dat ik mee de basis gelegd heb voor de accreditatie en erkenningen van het PCM en dat ikzelf actief mee nieuwe analysemethoden ontwikkelde, vooral om metalen te bepalen. En ook dat we bijdragen aan een beter leefmilieu. De kwaliteit van de oppervlaktewaters is veel beter nu: er zijn minder lozingen.

Wanneer ga je met een blij gevoel naar huis na je dagtaak?

Dennis: Als het werk mooi afgewerkt is en de collega's 's anderendaags met een propere lei kunnen starten. En als er problemen zijn, dat we die zelf kunnen oplossen, het liefst nog dezelfde dag.

Wat vind je de leukste, boeiendste of meest uitdagende taken? En wat is minder leuk om te doen?

Dennis: Het leukst vind ik de sterke variatie in mijn labowerk en vanuit mijn persoonlijke hobby als visser ook meewerken aan de visstandonderzoeksprojecten samen met de bioloog van het PCM. Opruimen is misschien een minder leuke taak, maar hoort er natuurlijk wel bij.

Claudine: Mijn dagelijkse taken bij het labo metalen doe ik heel graag. En om het werk wat gevarieerder te maken, spring ik af en toe graag bij in de algemene staalvoorbereiding. Meewerken aan ringtesten waarvoor we controlestalen moeten analyseren in opdracht van de instanties die onze erkenning en accreditatie verlenen en beoordelen, is heel uitdagend naast het ontwikkelen en valideren van nieuwe analysemethoden.

Wat was je allerleukste werkdag ooit en waarom?

Dennis: Het was dan wel geen echte werkdag, maar de sportdag, toen we konden vissen in het domein Puyenbroeck, zal ik niet snel vergeten. Ik ving er op één dag vier grote karpers.

Claudine: Geen specifieke werkdag bij mij, maar eerder een project waarvoor we metalen bepaalden in de bodem van mogelijk met metalen verontreinigde moestuinen. Mensen konden toen ook hun groenten binnenbrengen om ze te laten analyseren op metalen. De opkomst was massaal, de verhalen van de moestuintelers hilarisch en met de hoeveelheid groenten konden we een heel lokaal vullen. We leken eerder een groentewinkel dan een labo. Daarna hebben we in elk geval veel mensen kunnen bijstaan en hun enthousiasme werkte echt aanstekelijk.

Wat is je meest bijzondere moment bij het PCM?

Dennis: Mijn bijzonderste moment was eerder een bangelijk moment toen ik na een erg lange staalnamedag niet weg kon met mijn auto omdat de poort van de ondergrondse parking het begeven had. Ik was alleen in het gebouw en op de koop toe verloor ik ook nog eens mijn sleutels. Uiteindelijk kon een collega mij en mijn auto komen bevrijden, maar ondertussen waren de patatjes bij oma al koud.

Claudine: Ik startte in 1986 aan de Godshuizenlaan in het oude herenhuis, in 1989 ben ik mee verhuisd naar een labo in gebouw S4bis van de UGent aan de Krijgslaan om ten slotte in 2004 terug te keren naar de nieuwbouw aan de Godshuizenlaan. Dat maakte voor mij de cirkel rond.

Merk je genoeg betrokkenheid van je werkgever en de leidinggevenden en collega's en krijg je genoeg verantwoordelijkheid?

Claudine: De deputatie toont zich altijd heel geïnteresseerd in de activiteiten van het PCM, wat onder andere tot uiting komt bij hun bezoeken: dan luisteren ze met veel enthousiasme en stellen ze ook vragen. De deputatie blijft investeren in het PCM en blijft ook de meerwaarde van een eigen labo ondersteunen, vooral voor de gemeenten.

Leidinggevenden en collega's zorgen samen voor een enthousiaste en aangename werksfeer waar iedereen bij iedereen terecht kan. Uitdagingen voor de toekomst zijn ongetwijfeld het promoten van de activiteiten van het PCM want die zijn nog veel te weinig gekend en daarnaast, zeker met de grijzer wordende medewerkers, streven naar 'werkbaar werk' want het fysieke aspect mag bij staalnemers en laboranten zeker niet onderschat worden.

Iedere collega krijgt de juiste en zeker ook genoeg verantwoordelijkheden bij het PCM. Dat motiveert en verzekert een vlotte werking. Het provinciebestuur is een goede werkgever die veel voordelen biedt aan het personeel.

Tot slot: hoe zou je de werksfeer bij het PCM in drie tot vier woorden omschrijven?

Dennis: Familiaal, boeiend en correct.

Claudine: Collegiaal, positief ingesteld, open en veilig.

Het PCM neemt de tijd om mensen grondig op te leiden.

Samenwerking met andere diensten van de provincie en met andere provincies

Dienst Omgevingsvergunningen en dienst Integraal Waterbeleid

“PCM draagt bij tot ecologisch veerkrachtig watersysteem en goed onderbouwde vergunningen”

Het PCM ondersteunt ook de provinciale diensten om het provinciaal milieubeleid uit te voeren. Het PCM analyseert en meet voor de dienst Integraal Waterbeleid. En de expertise van de afdeling studien en onderzoek komt van pas bij de dienst Omgevingsvergunningen.

‘De bijstand en advisering over geluid, grondwater en lucht door de wetenschappelijk medewerkers van het PCM is vaak van onschatbare waarde om de omgevingsvergunningsbesluiten stevig en deskundig te onderbouwen.’

Charlotte Vancoillie, hoofdmilieudeskundige, diensthoofd dienst Omgevingsvergunningen

‘Onze collega’s van het PCM zijn onmisbaar in de dagelijkse werking van de dienst Integraal Waterbeleid. Dankzij hun slibanalyses weten we of we onze ruimingsspecie veilig op de oevers kunnen leggen. Hun visstandsonderzoeken geven ons inzicht in de impact van ons werk op de ecologie van onze waterlopen, en door hun peilmetingen leren we onze watersystemen beter kennen. Door onze dienst te ondersteunen, dragen de medewerkers van het PCM bij tot een ecologisch veerkrachtig watersysteem.’
Marie-Paule De Poorter, diensthoofd dienst Integraal Waterbeleid

Interne dienst Welzijn, Milieu en Duurzaamheid en het PCM

“Samen sterk in complementaire expertise”

De Interne dienst Welzijn, Milieu en Duurzaamheid (IDWMD) van de provincie Oost-Vlaanderen werkt al meer dan 25 jaar samen met het PCM. Het PCM voert monsternames en analyses uit en geeft deskundig milieuadvies. Omgekeerd stelt IDWMD zijn expertise ter beschikking op het gebied van welzijn, milieu en duurzaamheid.

Samenwerking en opvallende evoluties

Christophe Leune is diensthoofd en preventieadviseur-milieucoördinator van IDWMD:

‘Het PCM en IDWMD zijn twee ondersteunende diensten: met onze expertise ondersteunen we andere diensten, directies én elkaar. Onze kennis is complementair en dat maakt onze samenwerking zo boeiend en aangenaam. De voorbije vijftig jaar kwam er meer aandacht voor de kwaliteit van onze leefomgeving, zowel op het werk en privé als in het milieu. Dat vertaalde zich in een uitgebreider wettelijk kader met onder andere meer en andere staalnames. Gelukkig staat ook de technologie niet stil en maakte het PCM de voorbije vijftig jaar een enorme evolutie door in de monstername- en analysetechnieken. Goed voor het milieu én voor het welzijn van de medewerkers op het werk. Dankzij onze complementariteit en goede verstandhouding kijken we samen uit naar wat de toekomst brengt.’

>>

Een betrouwbare partner die mee naar oplossingen zoekt

'Het PCM is een heel betrouwbare en professionele partner, niet alleen door zijn expertise, maar ook omdat het PCM altijd bereid is om IDWMD te ondersteunen. Hoewel IDWMD zelf ook veel kennis in huis heeft over WMD, is de complexiteit van sommige situaties niet te onderschatten. IDWMD waardeert dan ook sterk de vaktechnische ondersteuning én dat het PCM mee helpt zoeken naar oplossingen. De complexiteit en juridische vereisten voor WMD nemen alsmaar toe. Voor zowel IDWMD als het PCM blijft het een uitdaging om alles te beheersen en het overzicht te bewaren. We maken allebei deel uit van het grotere geheel en hebben elkaar nodig.'

Provinciaal Instituut voor Hygiëne

“Overheidslabo’s zijn een waardevolle partner voor gemeenten en provinciebesturen om een onderbouwd milieubeleid te voeren”

Het milieubeleid wordt complexer en is voortdurend in evolutie. Het is niet evident voor gemeenten om zelf alle nodige expertise in huis te hebben om het beleidsdomein milieu op te volgen of om de problemen aan te pakken. Maar dan is er het PCM.

Even ons oor te luisteren leggen bij Hilde Van Look, departementshoofd bij de provincie Antwerpen. Hilde leidt in haar departement Leefmilieu vijf diensten waaronder het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH), de Antwerpse evenknie van het PCM. Van 1996 tot 2000 was ze bij het PCM verantwoordelijk voor kwaliteit en voor het labo metalen.

De meerwaarde van overheidslabo’s

Hilde Van Look: ‘Als overheidslabo zijn we in de eerste plaats een maatschappelijk dienstverlener. We focussen op het eigen provinciaal milieubeleid en ondersteunen de gemeenten. Door samen te werken, bereiken we meer en kunnen we het milieu en onze leefomgeving beter beschermen.

We zijn niet winstgedreven en zien onze gemeenten niet louter als klanten, maar hebben eerder een partnerrelatie. Voor de gemeenten zijn we veel meer dan een leverancier van data en cijfers. Als

intermediair bestuur kunnen we ons goed inleven in hun problemen en uitdagingen. We denken mee met de gemeenten en leveren via de wetenschappelijke medewerkers bovenop analyseresultaten ook beleidsondersteunend advies en expertise. Het milieubeleid wordt complexer en blijft voortdurend evolueren. Het is niet evident voor gemeenten om zelf alle nodige expertise in huis te hebben om het beleidsdomein milieu op te volgen of om de problemen aan te pakken. Als provinciaal overheidslabo hebben we die expertise wel in huis en kunnen we de gemeenten daarin ondersteunen.

We werken onafhankelijk, leveren veeleer maatwerk dan routine en streven absoluut naar kwaliteit. Het PCM en het PIH waren trouwens in de jaren 90 bij de eerste milieulabo’s die een BELTEST-accreditatie (intussen BELAC) kregen.

Via onze contacten houden we continu een vinger aan de pols en kunnen daardoor vlot inspelen op nieuwe trends. We zijn voortrekkers. Voordat de markt dat doet, werken we nieuwe projecten uit die relevant zijn voor het lokale beleid. We werken met hoogopgeleide mensen en slagen erin om die multidisciplinair in te zetten – over alle milieucompartimenten. We proberen voor onze gemeenten in dat hele verhaal snel en flexibel te zijn.’

Interprovinciaal Kenniscentrum
voor milieu & aanverwante thema’s

Ontstaan van het PIH

‘Het PIH bestaat al veel langer dan het PCM. Het werd al opgericht in de 19e eeuw naar aanleiding van de tbc-, cholera- en tyfusepidemieën in die tijd. Het was toen een bacteriologisch en klinisch labo. Pas later kwamen daar ook scheikundige analyses bij en vanaf de jaren 50 lag de klemtoon meer op milieu en milieuvervuiling.’

Vlaanderenbreed werken met het Interprovinciaal Kenniscentrum (IPKC)

‘We werken samen om elkaar te versterken en ook om onze dienstverlening aan te bieden aan de andere provinciebesturen en hun gemeenten, een Vlaanderenbrede werking dus vanuit onze twee labo’s. Daarvoor hebben we het IPKC (Interprovinciaal Kenniscentrum Milieu) opgericht. Door samen te werken, kunnen we elk gericht specialiseren, expertise uitwisselen, samen projecten realiseren en een ruimer aanbod uitwerken ten dienste van het gemeentelijk milieubeleid.

Een mooi interprovinciaal verhaal om de volgende jaren verder uit te werken.’

Waterstaalname in het Waasland

Samenwerking met en dienstverlening aan andere openbare besturen

Vlaamse Milieumaatschappij

“PCM is flexibele en betrouwbare partner”

‘De waterkwaliteit opvolgen wordt alsmaar complexer. We moeten altijd maar meer parameters onderzoeken en dat vraagt veel investeringen en expertise. Om de toekomstige uitdagingen aan te gaan, moeten we ons zeker verder specialiseren. Het PCM kan daar mee een rol in opnemen.’ Dat zegt directeur-ingenieur Martin Verdievel van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). Die VMM werkt al meer dan 25 jaar samen met de provinciale overheidslabo’s en met het PCM. We praten met Martin en met Ilse Van Eylen, teamverantwoordelijke advisering grondwater bij VMM.

Jarenlange samenwerking

Martin: De samenwerking tussen de VMM en het PCM dateert al van begin jaren 90. Oorspronkelijk was die samenwerking geregeld in een samenwerkingsovereenkomst. Vanaf 2010 werd die overeenkomst niet meer verlengd en moesten de provinciale labo’s – net als de privélabo’s – mee inschrijven op monitoringopdrachten die de VMM uitschreef.

We werkten samen op verschillende domeinen: het PCM voerde in opdracht van de VMM zowel analyses uit voor het meetnet oppervlaktewater als voor het meetnet afvalwater. Vermeldenswaard is zeker ook de jarenlange samenwerking met het PCM voor analyses in het kader van het bacteriologisch meetnet (zwem- en recreatiewater, putwater en legionella). En in opdracht van de VMM neemt het PCM sinds 2021 ook monsters voor het meetnet oppervlaktewater. Het PCM en de VMM werken heel goed samen. De analyses en monsternemingen gebeuren altijd op een kwaliteitsvolle manier. En als er toch problemen opduiken, worden die snel en accuraat aangepakt.

Goede communicatie en flexibiliteit

Martin: Een sterkte van het PCM is de flexibele houding bij wijzigingen van de opdrachten en de goede communicatie met hun partners. Dat maakt het aangenaam samenwerken.

Toenemende complexiteit en verdere specialisatie

Martin: De waterkwaliteit opvolgen, wordt alsmaar complexer. We moeten altijd maar meer parameters onderzoeken – denk maar aan de erg zorgwekkende stoffen en nieuwe aandachtstoffen – en dat vraagt veel investeringen en expertise. Ook verschuift de aandacht meer en meer naar effect-based monitoring en nieuwe monitoringstechnieken zoals passive sampling of e-DNA. Om de toekomstige uitdagingen aan te gaan, moeten we ons zeker verder specialiseren. Het PCM kan daar mee een rol in opnemen.

Grondwateradviesing: streng maar rechtvaardig

Ilse: Samen met het PCM werkt de VMM aan degelijk grondwaterbeleid in de provincie Oost-Vlaanderen. We hebben aan het PCM een erg gewaardeerde partner waarmee we graag samenwerken. Het PCM was decennia geleden al een voortrekker met een strenge maar rechtvaardige aanpak. Hun adviezen in het kader van milieu- of omgevingsvergunningen zijn altijd goed onderbouwd met veel kennis over de materie. Ze waren ook voorloper in het opzetten van een eigen peilmeetnet en het verzamelen van basisinformatie over de hydrogeologische opbouw in de provincie.

Voor de VMM is het altijd aangenaam om met hen samen te werken.

Bij het Team Aquatische Ecologie zijn verschillende mensen in staat om én een goed visonderzoek uit te voeren, én er correct over te rapporteren.

Elektrische afvissing

Agentschap Natuur en Bos

“Meer doen door samenwerking en afstemming”

Vismigratie faciliteren, biotoopverbeterende maatregelen nemen, vissen onderzoeken, vissterfte voorkomen, soorten herstellen: het is de job van Alain Dillen, visserijbioloog bij het Agentschap Natuur en Bos (ANB). Er zijn ook raakvlakken met waterkwaliteit, en met droogte- en blauwalgenproblemen. Daarom is Alain namens het ANB ook het aanspreekpunt Integraal Waterbeleid voor de provincies Oost- en West-Vlaanderen.

Samenwerking met de provincie Oost-Vlaanderen

Alain Dillen: ‘We werken heel vaak samen rond soortherstel van zeldzame vissoorten, en om ecologische projecten te begeleiden, vooral van de Provinciale dienst Integraal Waterbeleid, maar ook van andere waterbeheerders. We zijn ook nauw betrokken bij de werking van de Provinciale Visserijcommissie Oost-Vlaanderen, die haar eigen projecten en prioriteiten heeft.’

Goede taakverdeling en afstemming

‘De samenwerking met het PCM ontstond doordat er in Oost-Vlaanderen jarenlang geen visserijbioloog was bij het Vlaamse Gewest. Luc Samsoen, visserijbioloog bij het PCM, heeft dat gat grotendeels en met verve ingevuld vanuit zijn rol bij het PCM. Dat deed hij op vraag van het ANB dat toen nog Afdeling Bos en Groen heette. Toen ik jaren later startte als visserijbioloog bij het ANB, maakten Luc en ik afspraken om niet in elkaars vaarwater te komen, maar meer nog: om samen voor meerwaarde te zorgen. Zo hoefden we niet allebei altijd naar dezelfde vergaderingen te gaan, maar konden we ons bijvoorbeeld opsplitsen als er verschillende overlegmomenten tegelijk waren over relevante onderwerpen. Door met elkaar in nauw contact te blijven, waren we goed geïnformeerd en konden we goed onderling afstemmen. Na het pensioen van Luc kwam Pieter Boets in zijn plaats bij het PCM, en met Pieter is die onderlinge afstemming zelfs nog verder verrijnd. Dat was ook nodig, want de werkdruk en

het tempo waarop vergaderingen en adviesvragen zich aanbieden, is verder toegenomen, deels door de tijdsgeest, deels doordat ik ondertussen visserijbioloog ben voor zowel Oost- als West-Vlaanderen. Later kwam ook het Team Aquatische Ecologie bij het PCM, waarin Pieter een centrale rol opneemt. Dat team heeft veel goede en gemotiveerde mensen die elk op zich hun eigen bijdrage leveren.'

De meerwaarde van samenwerking met het PCM: vakkennis en expertise

'Beleidsmatig is de meerwaarde dat we veel meer bereiken bij waterbeheerders en dat we efficiënter omspringen met de werkagenda's door af te stemmen wie naar welke vergaderingen gaat. Daardoor zijn we meer aanwezig op overlegmomenten én creëren we meer aandacht voor relevante thema's zoals waterkwaliteit, vismigratie en biotoopverbetering. Ook op andere vlakken is er meerwaarde: door samen te werken bij visonderzoeken kunnen we op jaarbasis veel meer onderzoeken dan als we het elk apart zouden doen. Het geheel is hier duidelijk meer dan de som van de delen.

In zekere zin doen we hetzelfde met het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek): bij visonderzoeken focussen we doelbewust op de waterlopen, waterpartijen of beektrajecten die het INBO niet regelmatig bemonstert. Daardoor vergroot de kennis over visbestanden in Oost-Vlaanderen fel. Een groot voordeel voor mezelf is de vakkennis die het PCM in huis heeft. Ik denk aan het onderzoek naar waterkwaliteit dat het PCM kan uitvoeren, waarvoor het een erkend labo heeft. Bij het Team Aquatische Ecologie zijn verschillende mensen in staat om én een visonderzoek uit te voeren, én er

correct en goed over te rapporteren. Het team pikt thema's als blauwalgen of soortherstel goed op, met een goede parate wetenschappelijke kennis als gevolg.

Op adviesvragen reageren ze doorgaans snel en adequaat, met de juiste informatie.'

De band tussen ANB en PCM

'Hier ga ik iets ruimer dan alleen maar mezelf: ik merk goed bij mijn ANB-collega's die in Oost-Vlaanderen actief zijn dat ze het PCM kennen en er ook een beroep op doen voor heel verschillende dingen, van fysieke visreddingen tot adviesvragen. Buiten Oost-Vlaanderen is het PCM wel wat minder gekend, behalve bij het Visserijfonds en de visserijbiologen van de andere provincies (Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant). Door de samenwerking met mezelf raakt het PCM stilaan ook wel gekend in West-Vlaanderen. Een mooi voorbeeld is het onderzoek naar vismigratie in het Leopoldkanaal, waarvoor het PCM samenwerkte met de Oostkustpolder.'

Grote uitdaging: de klimaatverandering

'Ik denk dat we allemaal beseffen dat de klimaatverstoring één van de grootste uitdagingen wordt voor de toekomst. We zullen alsmaar meer geconfronteerd worden met droogte, met blauwalgbloei, en tegelijk ook met wateroverlast. Het PCM doet daar al onderzoek naar. Aanvullend is het PCM ook bezig met hitte-eilanden en cooltowns. Hoe visbestanden verder evolueren in een veranderend klimaat is een open vraag, maar het zal ongetwijfeld nuttig zijn om ook daar inzicht en kennis over op te bouwen zodat het beleid ook daarop beter afgestemd kan worden. Een apart, maar niet losstaand vraagstuk in het klimaatverhaal, is de rol van exoten, en hoe die verder evolueren in een veranderend klimaat.'

Visonderzoek

Afvissen met fuiken

Gemeente Zulte

“Dienstverlening via het omgevingscontract: snel en flexibel”

De gemeente Zulte werkt al 25 jaar samen met het PCM voor monsternames, analyses en deskundig milieuadvies.

Samenwerking met het PCM

Filip Tant is de gemeentelijke milieuableider: ‘De monsternames gebeuren altijd heel correct en ook de analyseresultaten worden duidelijk uitgelegd, rekening houdend met nieuwe inzichten en nieuwe of vernieuwde wetgevingen. Het PCM zorgt voor deskundige ondersteuning van ons gemeentelijk milieubeleid, correct, flexibel en accuraat.’

Het omgevingscontract: snel, flexibel en voor een gunstig tarief

‘Werken met het PCM is voor ons als gemeente heel gemakkelijk. Door het omgevingscontract met het systeem van trekkingsrechten moeten we niet steeds prijsoffertes aanvragen, en kunnen we snel, flexibel en voor gunstige tarieven een beroep doen op de diensten van het PCM als dat nodig is. We vragen vooral legionella-analyses van alle gebouwen met douches en ook bijvoorbeeld analyses van de oude Leiearm in Machelen voor de jaarlijkse ‘big jump’. En het PCM doet voor ons ook onderzoek in het kader van calamiteiten, geluidsonderzoeken en als dat nodig is krijgen we technische bijstand in het kader van handhaving.’

Gemeente Gavere

“Bij het PCM kun je altijd terecht met je vragen”

De resultaten van het werk van de erosiecoördinator van het PCM lijken vaak niet spectaculair en worden zelfs soms niet altijd gezien, maar als het niet gebeurt, zijn de gevolgen wel groot. Henk Dujardin startte 25 jaar geleden (ook een jubileum) als groendeskundige in Gavere, werd later deskundige milieu en is nu omgevingsambtenaar: ‘Erosie is een enorm onderschat probleem.’

Kennismaking en eerste samenwerkingen

Henk: Ik leerde het PCM kennen in de VLAREM-opleiding tot lokaal toezichthouder. Die werd en wordt nog altijd georganiseerd door PAULO-bestuursopleiding. Verschillende lesgevers werken bij het PCM. Toen waren dat onder anderen Claude Bataillie, Marie-Paule De Poorter en Eddy Poelman die door hun deskundigheid automatisch promotie maakten voor het PCM. Daarbij was er ook nog Erik Bernaert die toen tegelijk voorzitter was van de Minaraad in Gavere en directeur van het PCM.

Ik leerde het PCM dus eigenlijk eerst administratief kennen vóórdat we effectief een beroep deden op de diensten van het PCM. De eerste keer werkten we samen aan een project voor geluidsmetingen. Dat is heel technisch, en onze eigen kennis was daarvoor toch ontoereikend, zeker toen. Daarna startte er een jarenlange samenwerking om de erosie in de gemeente aan te pakken. Momenteel stellen we het PCM vooral vragen over geluid, erosie en bodem.

Vlotte dienstverlening via het omgevingscontract

Henk: Vroeger was er niet het automatisme om samen te werken met het PCM. We keken ad hoc naar verschillende studie bureaus om vragen te behandelen. Voor een groot deel dankzij het omgevingscontract – het vroegere milieucontract – is dat nu anders. Het is een instrument dat het gemakkelijk maakt om diensten te vragen bij het PCM en andere provinciediensten. Het omgevingscontract is de samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente- en provincieoverheid en zorgt voor een snelle en vlotte afhandeling van dienstverleningsopdrachten voor beleidsondersteunend milieuonderzoek. Het heeft ook het voordeel dat er altijd een spaarpotje beschikbaar is (via trekkingsrechten), waardoor er altijd budget is.

Goed is ook dat het PCM inspeelt op de evoluerende wetgeving. De provincie stemt zijn dienstenaanbod af op wat op dat moment actueel is.

Zo is het thema klimaat al jaren actueel en dankzij het omgevingscontract krijgen we als gemeente de juiste ondersteuning om dat aan te pakken. We trekken nu budget uit om de volgende jaren in te tekenen op bouw- en renovatieadvies.

Schepen Peggy Demoor van Milieu, Natuur en Landbouw: Het omgevingscontract is me zeker bekend, zonder echt alle details te kennen. Maar als ze me voorstellen om bepaalde onderzoeken of diensten te starten via het omgevingscontract, weet ik dat dat goed komt. De bijbehorende brochure geeft een goed overzicht van alle projecten waarin we kunnen meestappen, zoals onze bomenactie.

Erosiebestrijding: niet altijd zichtbaar, maar wel belangrijk

Henk: De aanpak van erosie is een verhaal dat al lang loopt en dat volgens mij enorm onderschat wordt. Daar gaan veel tijd, energie, middelen en personeel naartoe met soms maar minimaal rendement. Het gebeurt bijna allemaal vrijwillig en het is erg moeilijk om finale afspraken te maken. De resultaten van het werk van de erosiecoördinator van het PCM lijken vaak niet spectaculair en worden zelfs soms niet altijd gezien, in het midden van een akker bijvoorbeeld. Maar als het niet gebeurt, zijn de gevolgen wel groot. Dat is een project dat we al heel lang doen en waarmee we al serieuze knelpunten konden oplossen.

PCM is toegankelijke partner

Henk: Het grote pluspunt van het PCM is de bereikbaarheid. Met één telefoontje naar het PCM heb ik snel de informatie die ik zoek. Ook doordat we al zo lang samenwerken, weet ik goed wie ik moet contacteren bij het PCM en kunnen we vrij informeel afspraken maken. Bij een studiebureau weet je nooit wie je voor je zult hebben en hoe de samenwerking zal lopen. De samenwerking met een studiebureau is ook meer afgemeten: extra vragen leveren altijd extra kosten op. Echte verbeterpunten in de samenwerking met het PCM zien we momenteel niet.

Peilbuis met GPS-bepaling

Gemeente Maarkedal

“We bestrijden erosie samen met het Steunpunt Erosie van het PCM”

Het PCM is al sinds 2005 actief rond erosie. Dat begon met de opmaak van erosiebestrijdingsplannen die de belangrijkste erosieknelpunten en mogelijke maatregelen tegen overlast door erosie beschreven. Om gemeentebesturen te ondersteunen bij de uitvoering van de plannen werd het Steunpunt Erosie opgericht.

Momenteel is het Steunpunt Erosie actief als erosiecoördinator in 22 Oost-Vlaamse gemeenten. De erosiecoördinatoren zijn het aanspreekpunt voor al wie betrokken is bij erosieproblemen. Zowel landbouwers, inwoners als gemeentebesturen kunnen er terecht voor advies en ondersteuning om erosieknelpunten aan te pakken. Samen zoeken we naar de meest geschikte en haalbare oplossingen.

Sterke erosieproblematiek in Maarkedal

Joris Nachtergaele is burgemeester in Maarkedal, één van de gemeenten waar het Steunpunt Erosie actief is: ‘Maarkedal is een sterk erosiegevoelige gemeente. Dat heeft te maken met het heuvelachtige landschap. Dat is één van de grootste troeven van onze gemeente, maar tegelijk ook één van onze grootste zorgen. Het betekent dat we in perioden van hevige regen geconfronteerd worden met problemen van

modderstromen en wateroverlast. Het is een probleem dat sterk leeft en waar we veel aandacht aan besteden, samen met het Steunpunt Erosie.’

Zware kost voor de gemeente

‘De last die op de gemeente ligt, is heel groot. Rioolkolken en grachten slibben dicht en modder blijft achter op de wegen. Voor inwoners van wie het huis onder water of onder de modder loopt, is er niet alleen de materiële schade, maar ook de constante dreiging als het fel regent. Wij startten met een permanentieregeling waardoor we altijd een ploeg klaar hebben als er hevige regen voorspeld wordt. We kennen de gevoelige punten in de gemeente. Daar brengen we dan op voorhand zandzakjes naartoe. Maar op het moment dat het verkeerd loopt, moeten we onze technische dienst inschakelen om modder te ruimen en water weg te pompen.

Houthakseldam in Maarkedal

Met structurele oplossingen proberen we problemen in de toekomst te voorkomen en daarvoor kunnen we rekenen op de ondersteuning van het PCM.’

Steunpunt Erosie, een vruchtbare samenwerking

‘Er is al heel wat gerealiseerd. We legden houthakseldammen aan op kritieke plaatsen waar vaak problemen zijn. Die dammen zorgen dat het water vertraagd afgevoerd wordt en dat de modder grotendeels voor de dam blijft liggen. Zo voorkomen we al veel problemen. Het Steunpunt Erosie praat met de landbouwers en staat in voor zowel de aanleg als het onderhoud van de dammen. Wij zijn heel dankbaar dat het PCM dat voor ons kan doen, want het is niet evident om de landbouwers te overtuigen om bepaalde maatregelen te nemen. Dat lukt beter als je iemand hebt die ze echt wel kan uitleggen wat de voordelen zijn. Het project “boer aan boord” rond het aanleggen van bloemenstroken is ook een heel mooi project, dat enorm opviel in de gemeente.

We konden ook een beroep doen op het PCM voor het project aan de Ellestraat, waar we een buffergracht en bufferbekken aanleggen om een woonwijk te beschermen die al verschillende keren

te maken kreeg met water- en modderoverlast en waar we voor de uitdaging stonden om meer dan 6.000 m³ water te bufferen. Ook in dat project zijn we heel tevreden over onze samenwerking met het PCM omdat we een beroep konden doen op hun expertise, zowel inhoudelijk als voor de communicatie met de inwoners en anderen betrokkenen. We organiseerden twee bewonersvergaderingen, en ook met de eigenaars en de gebruikers van de landbouwpercelen werd intensief onderhandeld. Het was geen gemakkelijk traject en het waren dikwijls geen gemakkelijke gesprekken. Het was zoeken naar een oplossing die voor alle partijen aanvaardbaar was en die water- en modderoverlast kon beperken.

Ik denk dat het bij erosiebestrijding gaat om een goede combinatie van kleinschalige ingrepen en grootschalige projecten. Voor de twee kunnen we een beroep doen op het PCM. We vroegen het PCM ook al voor geluidsmetingen en bodemonderzoeken. Voor ons heeft dat zeker een meerwaarde. Wij hebben als kleine gemeente niet de expertise in huis om dat allemaal zelf te kunnen doen.’

Ook samenwerking met landbouwers

Johan Erregat is landbouwer in Maarkedal: 'Als landbouwer in de Vlaamse Ardennen heb je te kampen met erosie, daar is geen ontsnappen aan. Ik zie als burger en boer hoeveel er op sommige gronden afspoelt, en dat is niet goed. Veel vruchtbare grond verdwijnt zo. Na wat opzoekingswerk kwam ik terecht bij de KLOS-werking van het PCM. Daarna was er ook de mogelijkheid om in een studieproject te stappen om grasbloemenstroken aan te leggen op erosiegevoelige percelen in Maarkedal. Ik moet zeggen dat ik tevreden ben over de samenwerking met het PCM waardoor ik onlangs de termijn van mijn stroken verlengd heb.'

Zijn er nog redenen waarom je ervoor koos om met het PCM in zee te gaan en niet te opteren voor een bufferstrook die louter bestaat uit gras?

'Ja. Als landbouwer zit je midden in de natuur en ik vind het toch belangrijk om daar een kleine rol in te spelen. Die stroken zitten vol met leven. In de winter ga ik vaak wandelen met mijn hond en dan is het een plezier om de vogeltjes te zien zoeken naar zaad. Verder ben ik naast landbouwer ook imker. Dus die bloemetjes komen ook mijn bijtjes ten goede. Ik voel ook dat er vanuit de gemeenschap een zekere appreciatie is voor de landbouwer. Ik heb gemerkt dat er hier in de buurt toch al wat stroken van het PCM liggen en lelijk is het niet, hé.'

Zou je andere landbouwers aanraden om ook samen te werken met het PCM?

'Zeker, en dat heb ik ook al gedaan. Samenwerken met het PCM loopt vlot. Sommigen reageren positief, maar natuurlijk is niet iedereen te vinden voor bloemen inzaaien naast hun perceel.'

Hoe komt dat?

'Ik denk doordat boeren schrik hebben voor veronkruiding. Ook de veranderingen in het landbouwbeleid maken het soms moeilijk voorspelbaar welke maatregelen we in de nabije toekomst moeten nemen. Daardoor denk ik dat sommige boeren twijfelen om officieel samen te werken. Mijn visie is om vooruit te gaan. Je kunt de veranderingen toch niet stoppen en ook door samen te werken met het PCM kon ik er het beste van maken.'

Grasbloemenstrook in Maarkedal

Staalname waterbodem

Oostkustpolder

“Duidelijke rapportering en instructies”

De Oostkustpolder staat in voor het waterbeheer van de onbevaarbare waterlopen en publieke grachten in zijn werkingsgebied.

Kennismaking

Caroline Vangampelaere is ontvanger-griffier van Oostkustpolder: ‘Als ontvanger-griffier van de voormalige Damse Polder, gefusioneerd tot Oostkustpolder in 2012, leerde ik het PCM kennen via de dienst Integraal Waterbeleid van de provincie Oost-Vlaanderen. Wij doen al sinds 2007 een beroep op het PCM voor kwaliteitsonderzoek van de sedimentlaag van de trajecten die we willen ruimen.’

Samenwerking

‘Het is een heel aangename samenwerking. We zijn als openbaar bestuur gebonden aan de wet op de overheidsopdrachten en zijn dus verplicht om aan verschillende dienstverleners prijs te vragen. We doen dat dan ook geregeld en daaruit blijkt dat het PCM vaak het voordeligst is.’

Vóór 2007 hebben we nog samengewerkt met andere bureaus, maar daar was de rapportering vaak Chinees voor ons. Het grote voordeel van het PCM is dat de rapportering heel begrijpelijk is, met een duidelijk verslag en duidelijke instructies van wat er kan of moet. Ook de bereikbaarheid is een groot pluspunt: we kunnen altijd naar het PCM bellen voor extra uitleg.

En nóg een pluspunt: onderzoeken op waterlopen tweede categorie in het Oost-Vlaamse deel van ons gebied worden niet aan ons gefactureerd. Dat regelt het PCM rechtstreeks met de dienst Integraal Waterbeleid van de provincie. We willen in de toekomst graag op deze manier blijven communiceren en samenwerken.’

Gemeente Assenede

“Goede oplossing voor geluidsproblemen in onze gemeentebouwen”

In het nieuwe gemeentehuis van Assenede en de polyvalente zaal van gemeenschapscentrum (GC) De Bijenkorf hadden de gebruikers last van te veel galm. Dat gaf problemen met spraakverstaanbaarheid, en leidde tot gezondheidsklachten (hoofdpijn, vermoeide stem) en concentratieproblemen.

Het gemeentebestuur van Assenede schakelde het geluidslabo van het PCM in om het geluidsklimaat te onderzoeken in de ruimtes en voorstellen te formuleren om het hinderlijke galmeffect weg te werken.

Het geluidslabo ging er de nagalmtijd meten en berekenen. Dat is de tijd dat het geluid in de ruimte blijft ‘hangen’. Grote en hoge ruimtes, eenvoudige geometrieën en harde materialen zoals beton, glas en tegelvloeren weerkaatsen het geluid waardoor het blijft ‘hangen’ in de ruimte. Als het geluid te veel weerkaatst in de ruimte, ontstaat er een hinderlijk echo-effect en krijg je een grote nagalmtijd.

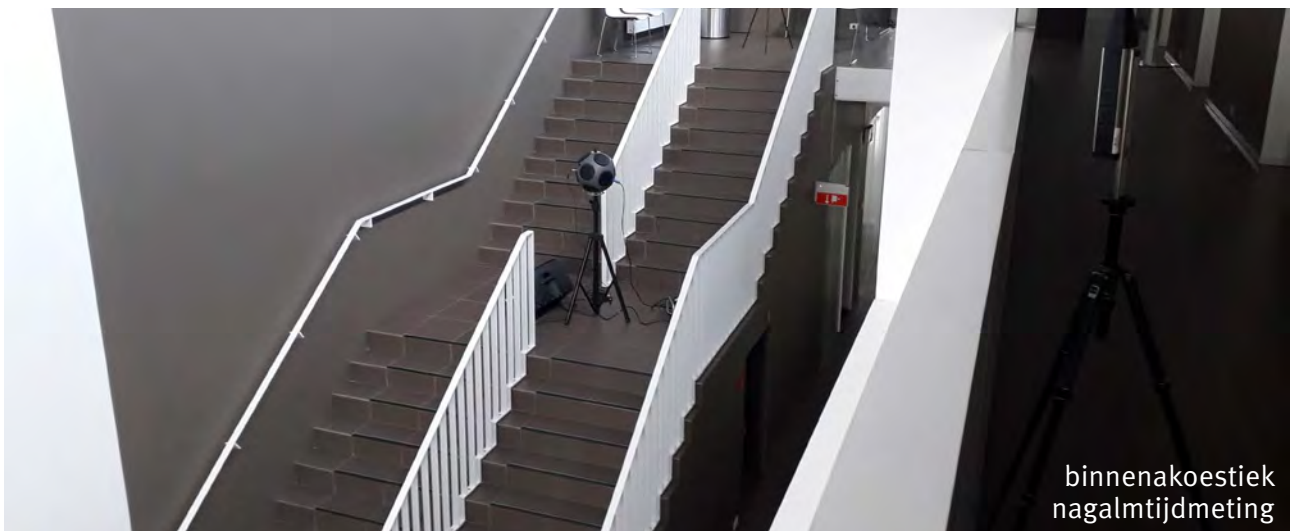
Door de grote inkomhal van het gemeentehuis en de harde materialen, mat het PCM er een te lange nagalmtijd. De landschapskantoren van het gemeentehuis staan in verbinding met de inkomhal, waardoor het geluid van de inkomhal doorstroomde naar de kantoorruimtes waar de medewerkers het hinderlijk vonden. Ook in de zaal van GC De Bijenkorf, met zijn rechthoekige geometrie en de harde materialen, mat het PCM een te hoge nagalmtijd.

Er moesten absorberende materialen komen om een aangenaam akoestisch klimaat te creëren in de

ruimtes. Het geluidslabo rekende enkele voorstellen uit met verschillende soorten absorptiematerialen zoals kubusvormige elementen om aan het plafond te hangen, absorberende panelen om het plafond te bekleden en een absorberende plafondpleister.

De gemeente Assenede ging aan de slag met de onderzoeksresultaten van het PCM en is tevreden met het resultaat, zegt technisch projectleider Laurent Lievens: ‘Het gemeentehuis is een nieuw gebouw (2006) en we zochten een oplossing voor de geluidsakoestiek die ook paste in het esthetisch concept. Het PCM deed metingen waardoor we juiste producten konden kopen. Sindsdien zijn er geen problemen meer in de inkomhal, ook als er veel bezoekers zijn.

In de gelagzaal van gemeenschapscentrum De Bijenkorf waren er al langer problemen met de akoestiek. Er werden tot twee keer toe maatregelen geïnstalleerd die niet voldeden. Het ging over speciale gordijnen en wandisolatie. Dankzij de nieuwe metingen van het PCM zit er nu speciale geluidsisolatie op het plafond waardoor mensen elkaar ook bij een grote bezetting verstaan.’

binnenakoestiek
nagalmtijdmeting

Stiltegebied Dender-Mark

“Geslaagde samenwerking tussen verschillende partners”

Het geluidslabo van het PCM deed uitgebreide meetcampagnes om de akoestische kwaliteit van het Stiltegebied Dender-Mark in kaart te brengen. Het had ook een coördinerende rol in de aanvraag tot officiële erkenning als stiltegebied.

In de zuidoostelijke uithoek van de provincie Oost-Vlaanderen ligt het Stiltegebied Dender-Mark. Het strekt zich uit over Geraardsbergen en Ninove. Het is er aangenaam vertoeven in het glooiende en rustgevende landschap waar de Vlaamse Ardennen overgaan in het Pajottenland. Rust staat er centraal en dat merk je aan de vele natuurlijke geluiden die je tot rust brengen.

Samenwerking met verschillende partners speelde een cruciale rol. Zo kon het PCM rekenen op de expertise van Waerbeke vzw, de sociaal-culturele organisatie die de beleving van stilte, rust en ruimte in Vlaanderen koestert en bevordert, en van het Vlaams Kennis- en Vormingscentrum voor Natuur en Milieu De Helix, die allebei werken in het hart van het gebied. Al jaar en dag zetten die organisaties zich in om de unieke kenmerken van het gebied te bewaren en de o zo belangrijke stilte en rust te integreren in onze hectische samenleving.

Samen met Waerbeke, De Helix en de besturen van Ninove en Geraardsbergen zette de provincie Oost-Vlaanderen zijn schouders onder het project om alvast het gebied binnen de grenzen van de provincie officieel te laten erkennen door de Vlaamse overheid. Op 14 december 2018 resulteerde dat in de toekenning van het kwaliteitslabel

‘landelijk stiltegebied met twee sterren’ voor het Oost-Vlaamse gebied Dender-Mark.

Op 29 oktober 2021 kreeg het stiltegebied op basis van de meetresultaten van het PCM ook een internationale erkenning als Urban Quiet Park, een primeur voor België.

Sinds juni 2022 heeft het stiltegebied een eigen bezoekersportaal. Dat ‘Bronhuis Dender-Mark’ is ingericht in de zijvleugel van de vroegere pastorie van Waerbeke.

Coördinator Dirk Sturtewagen van Waerbeke vzw: ‘Akoestische stilte is voor velen een opstap om tot innerlijke rust te komen. Volgens onderzoek van het Europees Agentschap voor Leefmilieu is Vlaanderen één van de drukste regio’s van Europa. Te midden van zoveel overprikkeling snakken zeven op de tien burgers naar stilte, zo bleek pas nog uit grootschalig onderzoek. De samenwerking met het PCM sinds 2000 maakte gemeentebesturen warm voor het thema en ook de maatschappelijke aandacht groeide. Vanuit het hart van dat eerste stiltegebied blijft Waerbeke verder werken aan de integratie van stilte, rust en ruimte in alle domeinen van de samenleving. Als goede voorouder, voor de huidige en de volgende generaties.’

Verleden heb je, toekomst moet je maken

De uitdagingen in de jaren 70, met toenemende verontreiniging en milieuproblemen, lagen aan de basis van de milieubeweging, maar ook van het PCM. We schreven in die 50 jaar een boeiend verhaal. Dat blijkt uit de getuigenissen van de pioniers en de vele medewerkers, collega's, partners en klanten die er samen voor zorgden dat we staan waar we nu staan.

Het beleid gaf ons kansen en middelen. Wat ooit klein begon, groeide uit tot een succesverhaal omdat er alsmaar meer beleidsondersteunend milieuonderzoek nodig was. In 2023 is het PCM een belangrijke speler in het lokale en regionale milieubeleid, sterk gewaardeerd door de vele partners en klanten met wie we intensief samenwerken vanuit gedeelde opdrachten van algemeen belang.

Die indrukwekkende ontwikkeling werd altijd sterk gesteund door de provinciale beleidsverantwoordelijken. Ze is vooral ook de verdienste van de deskundige en gemotiveerde medewerkers, op wie we al die jaren konden rekenen. We evolueerden van klein ambachtelijk naar hoogtechnologisch labo met meer dan 60 medewerkers, van louter analysewerk naar beleidsondersteunend onderzoek en projectmatig werken, van provinciale naar Vlaanderenbrede werking samen met onze Antwerpse collega's van het PIH.

De mooie synergie tussen het laboratorium en de wetenschappelijk medewerkers en projectmedewerkers staat garant voor een unieke dienstverlening voor lokale besturen en andere overheidsinstanties. Deskundigheid, kwaliteit en onafhankelijkheid zijn onze sterke troeven. Het PCM neemt een belangrijke rol op die niet meer weg te denken is. Een rol die in de toekomst verder zal blijven evolueren. Gedreven door nieuwe milieuproblemen, nieuwe uitdagingen en inzichten, met absolute en blijvende focus op de bescherming van natuur, milieu én gezondheid.

De voorbije 50 jaar werd alles in ons werkveld complexer, gespecialiseerder en technologischer. Het PCM groeide en evolueerde mee en zal dat blijven doen. Dat maakt het voor ieder van ons uitdagend en o zo boeiend om samen gepassioneerd aan die toekomst te blijven bouwen.

Eddy Poelman
directeur Leefmilieu

Open Bedrijvendag bij het PCM op 1 oktober 2023

EINDELOOS INTERESSANT

Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek
Jouw milieu,
onze passie